וְתָנֵן בברייתא נָמֵי לִנְבֵי עֲרֵלָה כִּי הַאי גַּוְונָא – שנחלקו התנאים גם באופן זה, ששנינו, אֵילָן הַיּוֹצֵא בין מִן הַגָּזַע ובין מִן הַשָּׁרָשִׁין, חַיָּיב בָּעֲרֵלָה, כאילן חדש, ואינו נידון כחלק מהאילן הישן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, היוצא מִן הַגָּזַע, נידון כאילן ישן, וּפָטוּר מהערלה, אך היוצא מִן הַשָּׁרָשִׁין, נידון כאילן חדש וחַיָּיב בערלה. הגמרא מבררת, מדוע נחלקו התנאים גם לגבי מקח וממכר וגם לגבי ערלה, ולא היה די להשמיע לנו את מחלוקתם במקום אחד: וּצְרִיכִי – ויש צורך להשמיע את המחלוקת בשני נושאים אלו, משום דְּאִי אַשְׁמוּעִינַן קַמַּיְיתָא – אם היו משמיעים לנו רק את מחלוקתם הראשונה, לגבי מקח וממכר, היינו סוברים שרק בָּהָא – במקח וממכר קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה שהיוצא מן הגזע נידון כחלק מן האילן הישן, מִשּׁוּם דְּמָמוֹנָא הוא, ואין להחמיר בזה, אֲבָל גַּבֵּי עֲרֵלָה, דְּאִיסּוּרָא הוא, אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר – היינו סוברים שהוא מודה לדעת רבי מאיר, שיש להחמיר לדונו כאילן חדש, ולחייבו בערלה. וְאִי אִיתְּמַר בָּהָא – ואם היו משמיעים את מחלוקתם רק לגבי ערלה, היינו סוברים שרק בָּהָא – בערלה קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר שהיוצא מן הגזע נידון כאילן חדש, משום שערלה זהו איסור ומחמירים בזה, אֲבָל בְּהֶהָיא – לגבי מקח וממכר, שזה ממון, אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ – היינו סוברים שמודה רבי מאיר לְדעת רַבִּי יְהוּדָה, שאין היוצא מהגזע נידון כאילן חדש. לכן צְרִיכִי להשמיע מחלוקתם בשני הנושאים:

שנינו במשנה: [אָמַר] רַבִּי שִׁמְעוֹן (אומר), כָּל שֶׁהָעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשׁוֹט [וְכוּ'] את ידו וליטול, הרי הוא שלו: מבארת הגמרא: אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי, וּכְלָבָד שֶׁלֹּא יֹאמַר – דברי רבי שמעון אמורים באופן שהעליון יכול להתכופף וליטול את הירק בלא שיסכן את עצמו בנפילה. שואלת הגמרא: בָּעֵי – שאל רַב עָנָן, וְאִיתֵּימָא – ויש אומרים ששאל זאת רַבִּי יִרְמְיָה, ירק שבעל הגינה העליונה מַגִּיעַ לְנוֹפוֹ משום שנופו עולה כלפי מעלה, וְאֵין מַגִּיעַ לְעִיקָּרוֹ, או באופן שמַגִּיעַ לְעִיקָּרוֹ וְאֵין מַגִּיעַ לְנוֹפוֹ, משום שנופו יורד כלפי מטה, מַאי – מהו הדין. מעלה הגמרא למסקנא: תֵּיקוּ:

הגמרא מבררת, היאך נפסקה ההלכה במחלוקת שבמשנתינו: אָמַר אֶפְרַיִם מַפְּרָא [–הסופר], תַּלְמִידוֹ שֶׁל רֵישׁ לָקִישׁ, מְשׁוּם [–משמו של] רֵישׁ לָקִישׁ, הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אֲמָרוּהָ – אמרו את שיטתו זו של רבי שמעון קַמֵּיהּ דְּשַׁבְּוֹר מַלְכָּא – לפני שבור מלך פרס, שהיה בקי בדיני ישראל, ושיבח המלך את שיטתו, וְאָמַר לְהוּ המלך, אַפְרְיוֹן נְמְטֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן – רבי שמעון יקבל מאיתנו חן על שסובר כך:

הדרן עלך הבית והעלייה וסליקא לה מסכת בבא מציעא

אגרות קודש

ב"ה, מוצש"ק, ט' טבת, ה'תשכ"ב
ברוקלין, נ. י.

כבוד המשתתפים בשיעור לימוד גפ"ת,
בבית הכנסת עדת יעקב, ברוקלין

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעם לי להודע מהרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ רב פעלים וכו' מוה"ר משה פנחס שי' הכהן, אשר במוצש"ק ויחי הבע"ל מסיימת חבורתם מסכת תענית ומתחילים מס' ראש השנה.

וע"פ מנהג ישראל, אשר בגמרה של תורה, בסיום מסכת - אומרים הדרן כו' ודברי התעוררות, באתי בזה, בתור השתתפות בשמחתם, בשורותי דלהלן, בסיום מס' תענית.

וז"ל:

תנו רבנן יפיפיות שבהן מה היו אומרות, תנו עיניכם ליופי שאין האשה אלא ליופי, מיוחסות שבהן מה היו אומרות, תנו עיניכם למשפחה לפי שאין האשה אלא לבנים, מכוערות שבהן מה היו אומרות קחו מקחכם לשום שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים.

עכ"ל.

ובכלל - ג' משפחות הנ"ל מתאימות לשלשה המימרות דתני ר' חייא: אין אשה אלא ליופי, אין אשה אלא לבנים, אין אשה אלא לתכשיטי אשה (היינו - תעטרונו בזהובים - וכפירש"י ע"ז - תתנו לנו תכשיטין).

כיון שבעל כל ג' מימרות אלו - אחד הוא, מובן שאין בזה פלוגתא, כי אם שכל מאמר מדבר בסוג מיוחד בנשים.

ויש לפרש הענין בעבודת נשמות ישראל לה',

(ובלשון הכתוב), בנות ציון האומרות ומבקשות את המלך שלמה, מלך שהשלום שלו, שיברור ויבחור בהם - במתן תורה, יום חתונתם.

המשך בעמוד הבא